

бути наслідки; вдаватися до спеціальних засобів забезпечення анонімності (темна кімната, зйомка зі спини, накладення фільтрів зображення тощо); брати до уваги, що згода батьків чи законних опікунів є обов'язковою, але недостатньою підставою для залучення дитини до участі в телеетері — насамперед журналіст має дбати про фізичне та емоційне благополуччя й гідність дитини; проходити тренінги й навчання щодо юридичних та психологічних аспектів залучення дітей до медійного контенту; уникати дискримінації за віком при створенні медіапродукту, пам'ятаючи, що жодна професійна мета не може бути вищою за інтереси дитини; якщо дитина пережила насильство чи стала його свідком, треба враховувати, що вона травмована — згадування й детальний переказ подій наражає на ризик повторного травмування, тому інтерв'ювати її доцільно лише в тому випадку, якщо інформацію не можна отримати за допомогою інших осіб; під час інтерв'ювання дитини необхідно враховувати правила, які законодавство передбачає стосовно допиту малолітніх і неповнолітніх свідків (передбачених статтею 142 КАСУ, іншими процесуальними законами, як це передбачено вимогами ч. 2 статті 12 Конвенції ООН про права дитини, а також Керівними принципами ООН із питань правосуддя у справах, пов'язаних із участю дітей — жертв та свідків злочинів, Керівними принципами Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей); дотримуватися Кодексу журналістської етики, зокрема статті 18 про особливу обережність журналістів при висвітленні питань, пов'язаних із дітьми; норм законодавства про права дитини, про захист дітей від шкідливого контенту; виробляти більше контенту, спрямованого на дітей і підлітків; висвітлювати актуальні суспільно важливі теми, пов'язані з дотриманням у суспільстві прав дитини, інформувати про випадки порушення цих прав [1].

Аналізуючи результати дослідження у контексті медіації прав дітей, варто зазначити, що в соціальних ток-шоу спостерігаються як негативні, так і позитивні тенденції. Схвальним є те, що у телевізійному медіапросторі актуалізуються права дітей, підвищується чутливість мас-медіа до дитячої проблематики. Проте під час висвітлення питань, пов'язаних із правами дітей, медійники порушують професійні та етичні стандарти, діють усупереч законним інтересам неповнолітніх. Зокрема, зауважуємо недотримання у телеетерах балансу поглядів різних сторін, невідокремлення фактів від коментарів та інтерпретацій, навішування ярликів, порушення прав дітей на честь, гідність та конфіденційність інформації, що регламентується Конвенцією ООН про права дитини, ЗУ «Про охорону дитинства».

ЛІТЕРАТУРА

1. Закусило М. Діти в медіа: як висвітлювати й дотримуватися основних правил. Спеціальний звіт. К., ГО «Телекритика», 2016. 48 с.
2. Дорош М. Права дітей і телебачення: як захищати, а не порушувати. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/kids/prava_ditey_i_telebachennya_yak_zakhischati_a_ne_porushuvati/
3. Конвенція про права дитини [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021/ed19951221
4. Оніщенко Н. М. Права і свободи дитини: вступ до проблеми. Часопис Київського університету права. 2013. № 2. С. 13–17.

Гончарук Іванна

Науковий керівник – доц. Вашків А.

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗБІРКИ ЄВГЕНА ПЛУЖНИКА «РІВНОВАГА»

Літературний критик Ю. Меженко серед усіх митців свого покоління обрав трьох, на його думку, найвагоміших виразників часу: П. Тичину, М. Хвильового і Є. Плужника. Є. Плужник – один із найвідоміших поетів ХХ ст. Літературознавці по-різному трактують стильовий напрям, в якому він працював. Л. Новиченко вважає стиль Є. Плужника романтичним, М. Ткачук – експресіоністичним, М. Моклиця – неокласичним, Ю. Ковалів – неореалістичним, В. Державин – імпресіоністичним. Проте усі дослідники визнають екзистенціальне спрямування лірики Є. Плужника. У сучасних наукових розвідках Г. Токмань, О. Гальчук, М. Кодака, В. Погребенника, М. Ткачука, Ж. Ящук характеризується як творчість поета загалом, так і окремі її аспекти.

Актуальність нашої статті визначається недостатньою увагою вчених до найдовершенішої збірки Є. Плужника. «Рівновага», зазвичай, була предметом оглядового аналізу в загальному контексті творчості митця. У цій роботі маємо на меті дослідити художні особливості збірки «Рівновага» та окреслити її місце у творчій спадщині Є. Плужника.

Збірка «Рівновага» була видана після смерті автора у 1945 році. Авторка найгрунтовнішого сучасного дослідження творчості Є. Плужника Г. Токмань зазначає, що збірка *«посилює онтологічно-філософський струмінь поетової лірики, розвиває віталістичні мотиви, що набувають нового сенсу і мистецького втілення»* [4]. В. Базилевський виявляє у ній «урівноваженість» і появу нових емоцій: спокою та нудьги. Ю. Лавріненко назвав збірку «документом перемоги «духовної людини», акцентуючи на тиші, рівновазі. Три частини збірки виявляють емоційну градацію, що найвиразніше простежується в поетичних образах. Природа стає відображенням особистих відчуттів ліричного героя: ніч, вода, пустеля, хвиля, глибина, сніг, дощ, вітер, море, земля, день, світло, тінь, марево виражають відчуття порожнечі, спокою, затишку, тиші, самоти, ніжності, недуги і (як найвищу тональність емоцій) – відчаю. Найчастіше зустрічається образ пустелі та моря. Пустеля виражає самотність, спонукає до роздумів над прожитим, а море – постійно змінюється: від повного штилю – до бурі чи шторму. Мариністична тематика вирізняє збірку «Рівновага» з-посеред двох інших («Дні», «Рання осінь») і наближає до неокласицизму. Зрештою, саме ця поетична книжка є блискучим оновленням традицій мариністичної поезії, закладених М. Вороним та Лесею Українкою.

Єдність із природою надихає ліричного героя на філософські роздуми. Він бореться з утомою від самого себе: *«Я натомився вічно знати/ В собі самому двійника...»* [1, с. 213]. Відчувається біль, рана, яка тривожить душевний спокій людини. За допомогою антиномії, що є одним з провідних засобів у збірці, поглиблюється душевна травма: *«І над нами, й під нами горять світи.../ І внизу, і вгорі глибини.../ О, який же прекрасний ти, / Світе єдиний!»* [1, с. 185]; *«Час спокою...а душа в тривозі...»* [1, с. 189], *«Весь хаос вод цей невгавуций шквал / З безодні супокою виривав!»* [1, с. 191], *«Що ясніший я, то мушу / Усе темнішу тінь тягти...»* [1, с. 213]. У жодній поезії аналізованій збірці читач не знайде оцінки подій, лише констатацію. Кожен вірш «Рівноваги» – це своєрідна рефлексія, що виходить із самого серця, народжена душевними переживаннями. Звертаючись до законів герменевтики, можна помітити вплив історичних обставин на емоційне сприйняття світу ліричним героєм. Дослідник М. Ткачук застосовує до творів Плужника термін «ліричний суб'єкт», зазначаючи, що ліричне «я» ототожнюється із реальним автором [3, с. 96]. Констатує вчений і *«взаємопроникнення «особистого» та «суспільного» начал»,* уявну присутність двох суб'єктів, котрі іменує – «я» і *«душа світу»* [3, с.95]. Ми погоджуємось із його висновком, що утома, сум – це емоції, викликані пошуками рівноваги між двома світами.

Часто Є. Плужникові дорікають за зневіру, відчай, якими перейняті його твори. Ми радше схильні вважати такі емоції роздумами сформованої особистості над пошуками життєвого змісту, мети. Поет розмірковує над своїм життям, ретроспективно апелюючи до минулої пори, до юних літ: *«...Немов хтось інший молодість мою / Переживав за мене»* [1, с. 238]. Актуальним є риторичне Гамлетове : *«Буть чи не бути?»* [1, с. 224], і *«Тільки я поставлений питати / Як не цілі, то бодай мети...»* [1, с.201]. Авторка монографії Г. Токмань акцентує на екзистенційному спрямуванні поезій, розглядає філософський феномен «трагічного оптимізму». В. Скуратівський так окреслив постать митця: *«Плужник – то чи не найчистіша (і найтрагічніша) нота звідтіль, де великі надії чи не одразу ж перебивалися, як пізніше скаже поет, «великим сумом». І просто сумом. Поезія Плужника трагічна увертюра до всієї подальшої епохи, епохи-катастрофи»* [2, с. 10]. У ліриці митця дивовижним чином поєднуються сум і спокій, але вони не творять надлишкової емоції. Адже поетове світобачення ґрунтується на двох формах руху: коловороті й циклічності: чергування дня і ночі, шторму й тиші і под.

Багато літературознавців пишуть про тихе мовчання поета. Авторка передмови до видання «Трьох збірок» – Я. Цимбал – переконана: *«Його мовчання – це високе вміння говорити без слів. Він лаконічний, стислий, бо кожне слово підібрано і зважено, а ще одне, навіть найменше, буде зайвим і порушить усю гармонію між втіленим у слові і проказаним у мовчанні»* [5, с. 14]. У цьому, гадаємо, виявляється основна риса поетики Є. Плужника – мовчання і вміння говорити про надскладні речі, достосовуючи найменшу кількість слів.

Присутній у поезіях скепсис (він же – сум, відчай) Ю. Меженко трактував як ознаку урівноваженості, бо скепсис і спокій є ознаками дозрілості особистості.

Збірка «Рівновага» апелює до епохи Середньовіччя та Відродження, насамперед числом і якістю алюзій. У творах третьої частини збірки фігурують не тільки відомі літературні персонажі, а й реальні історичні особи. У «Днях» і «Ранній осені» автор не деталізував ці образи, а лише натякав читачеві. Кожна згадка про осіб, події, які відбулися, спрямовує до роздумів над долею людини, митця, суспільними проблемами. Так, у поезії «Фрідріху, чим не Орфей ти?» Фрідріх – пруський король XVIII ст., наближеним якого був Вольтер; у вірші «Подолано упертість Ізабелли...» Ізабелла – королева Кастилії і Леона (XV ст.), покровителька Колумба. Невипадково поет звертається до таких відомих постатей, він переосмислює як долю окремої людини, так і людське життя загалом. Дилемою в свідомості поета є уявне та реальне двосвіття: *«Він помилювся тяжко, дон з Ламанча, / Уявне за реальність беручи»* [1, с. 231]. Прагнення поєднати два світи відображаються і на колористиці творів: блакитний безум, пустеля кольору розтопленої міді, зелені гори, сіра шхуна, блідо-рожеві перса гір, сірі вулиці і под. У збірці «Рівновага» переважає сірий колір, колір примирення – чорного з білим, світла і темряви, душі й тіла, низу та верху, простоти і пишності, звуків і тиші, життя і смерті. Кульмінацією є усвідомлення скороминучості і реального плину речей: *«Це ж – гра! І не болить нікого, / Що один хтось виграв чи програв; Важно, щоб, кінчаючи, звільняв / Місце для наступника свого!»* [1, с. 248]. Автор полишає свої поезії на суд сучасникам, ніби перепрошуючи за помилки й вагання.

Особливістю поетичної творчості Є. Плужника є виразна метафоричність. Кожна метафора вражає місткістю образу/образів. Надзвичайно ліричними є метафори, пов'язані з природою: *«глибінь підводиться»* [1, с. 192], *«горять сніги»* [1, с.194], *«повис нерухомих за вікнами дощ»* [1, с. 195], *«день відшумів»* [1, с. 206]. Надають особливий витонченості звучанню лірики і його порівняння: *«Немов огнем розтопленої міді, / На заході пустеля майорить...»* [1, с. 190], *«Обійми, наче помах крил»* [1, с. 204], *«Течуть піски пустелі»* [1, с. 186]. Не можна не погодитися із твердженням професора М. Ткачука про інтелектуальність поезій Є. Плужника. Кожний образ, кожна метафора – афористичні, спрямовані на подальші роздуми, на духовну співпрацю потенційного читача.

Щодо жанрових особливостей лірики Є. Плужника, то варто наголосити на принципові еkleктики, котрий, за спостереженням В. Моренця, особливо помітний у поезиці початку ХХ ст. Це – тяжіння до пишних, барокових форм, звернення до фольклору. В аналізованій збірці переважає медитативна, рефлексивна, філософська лірика. Особливої урочистості, пишності надають поезіям барокові елементи у структурі речень, а то й цілі барокові форми: *«Воістину, прекрасен світ вночі!»* [1, с. 188], *«О, хаосе, я пізнаю тебе!»* [1, с. 191], *«О, мудрокрилий! Він летить / Додому!»* [1, с. 192], *«...Ах, досвіде, розраднику немилый, / Навіть запізнений – завжди дочасний ти!»* [1, с. 202], *«О, провіснице німої ночі! / В присмерковій явлена добі!»* [1, с. 207]. Впадає в очі дослідика й прийом кільця, поетичного обрамлення, як-от у поезії *«Душе моя! Ти знов стоїш на грані!»* [1, с. 214]. Ліричний герой відчуває благоговіння перед природою, а також єдність із Всесвітом. Він прагне знайти відповіді на ті запитання, які його хвилюють, тому прислухається до найменшого поруху природи; зрештою, у цьому знайде свою рівновагу. Поет закликає: *«Уміє закрити очі і чекати – / Може, й твоя з тих багатючих душ, / Що вміють всесвіт слухати з кімнати»* [1, с. 186], *«Благоговій! Сядь нишком – і сиди! / Бо зайвий звук, найменший кожен порух – і замете усі твої сліди / Легкий, як час, тисячолітній порох!»* [1, с. 197]. Закоханий у неказанну вись, Є. Плужник зізнається у своїй щирості: *«Нащадки безсторонні / Простять мені і помилки, й вагання, / І пізній сум, і радість передчасну, – / Їм промовлятиме моя спокійна щирість»* [1, с. 217]. Вдало виокремлюється ще один тематичний пласт збірки, пов'язаний із власними почуттями, – кохання. Здебільшого поезії про кохання – це спогади й переосмислення («По той бік пристрасті народжується ніжність», «Суха й тендітна лінія плеча», «Не чуючи, перебирала ти»).

Власне, щирість і тихе світло є основними змістово-емоційними домінантами поезії Є. Плужника. Його збірка «Рівновага» стала вершиною філософських роздумів, блискучих авторефлексій. Саме вона найповніше віддзеркалює душевний стан, пошуки рівноваги. Це – погляд у себе, змістовна й вишукана саморефлексія. Поетикальне багатство збірки виражається в особливій метафоричності, створенні яскравих образів, співзвучних із власними переживаннями, інтертекстуальному наповненні поезій, медитативності та онтологічних

пошуках. Лірика збірки «Рівновага» Є. Плужника становитиме інтерес й у подальших дослідженнях, адже саме в ній з усією повнотою розкривається багатогранність творчої особистості її автора.

ЛІТЕРАТУРА

1. Плужник Є. Рівновага. Плужник Є. Три збірки. Київ : Темпора, 2018. С. 185-249.
2. Скуратівський В. Леонід Череватенко: передовілейні нотатки. Леонід Череватенко: матеріали до бібліографічного покажчика. Міністерство культури України, НБУ ім. Ярослава Мудрого ; упоряд. Н. Казакова, наук. ред. В. Кононенко. Київ, 2019. С. 9-10.
3. Ткачук М. Суб'єктно-об'єктна дискурсивна практика лірики Євгена Плужника. Філологічні трактати. Том 6. № 4. 2014. С. 95-107. URL: <http://tractatus.sumdu.edu.ua/Arhiv/2014-4/19.pdf> (дата звернення: 10.05.2020).
4. Токмань Г. Жар думок: Лірика Євгена Плужника як художньо-філософський феномен : монографія. Київ : Академія, 2013. 224 с.
5. Цимбал Я. Мудрість Галілея. Плужник Є. Три збірки. Київ : Темпора, 2018. С.7-17.

Жайворонко Аліна

Науковий керівник – доц. Синоруб Г. П.

КОМУНІКАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ В ОТГ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

Сьогодні в Україні проводиться реформування значної частини галузей і сфер. Одним із позитивних аспектів такого процесу є децентралізація владних та фінансових повноважень держави на користь місцевого самоврядування, що передбачає створення комфортних умов для проживання громадян, надання їм високоякісних і доступних публічних послуг. Досягнення вказаних цілей неможливе без належного рівня економічного розвитку відповідних територій, їх фінансового забезпечення й достатніх джерел для наповнення місцевих бюджетів [3].

Для ефективної діяльності об'єднаної територіальної громади (ОТГ) необхідною є комунікаційна стратегія – план взаємопов'язаних заходів, які розробляються і реалізуються з метою:

- створення і підтримки постійних зв'язків між об'єктом та суб'єктом зв'язків з громадськістю;

- активізації звернень цільової аудиторії, формування позитивного іміджу шляхом інформування, переконання і нагадування про свою діяльність;

- створення фундаменту для проактивної комунікації за стратегічними напрямками та пріоритетами, актуальними для громади [1].

Аби вибудувати довіру серед представників ОТГ, комунікація повинна:

- бути ретельно продуманою;

- базуватися на цінностях, місії, діяльності організації;

- бути розпланованою за календарем, враховуючи різні канали комунікації, особливості цільової аудиторії, характер співпраці та партнерства з громадою;

- використовувати мультимедійні формати інформації відповідно до інформаційної платформи;

- мати антикризовий план на випадок виникнення труднощів або конфліктних ситуацій [1].

Проаналізувати інструменти, які нині використовують ОТГ Тернопільщини в комунікаційному процесі, а також способи подачі інформації та особливості контенту є метою нашого дослідження.

Процес комунікації та інформаційна політика в ОТГ розглядалися в наукових розвідках І. В. Арістової, Є. А. Макаренка, Ю. Г. Машкарова, Г. А. Піскорської, Г. Г. Почепцова, М. М. Рижкова та інших науковців.

Однак проблеми і перспективи комунікаційних стратегій в ОТГ Тернопільщини є не досліджені, що і зумовило актуальність нашої роботи.

Комунікаційна стратегія в територіальних громадах формується відповідно до поставлених завдань і спрямована на забезпечення ефективного зв'язку з громадськістю. Важливе якісне функціонування інформаційних платформ, через які здійснюється